

GALESIA

Pol siya ta yokwowa iikamim yipiki naingwo tibmiiyim nu haimii Galesia hiranim simiiram winkikin. Pol siya simaka hir nwokin. Pol siya Adi Komii siir yaiya omisisimim nu haimii Galesia hiranim simiir boinmimaugun. Mi nhirim ta yai aiir wakaeyim mi sima ina yaingwo tibmiiyim Jisis siiram. Mi mhoiia Judami kam nhirim ha nitim mi ti iikamim naingwo tibmiiyim simiirin sima ini boini sima siyupai siyupaiyim Moseski wingikim simiir sibgu onkworinim mi kamim simiir mois imiirin pi kitiyopnimnir haiyim mi ta hiriinan sairsika sima wi Adi Komii saika nwoki amasukikinim. Mi mhoiia Pol siya hiriinan wakaeyin mi siya ta yokwowa ha win hauugikin iikamim naingwo tibmiiyim simiir boinkiyam. Adi Komii siya iikam imiirin Jisis siiram naingwo tibmiiya inigak sairsi arar nwowaiginuwikin. Iriig.

¹ Kara Polkin, kara ta yokwowa kimiiram winkika kara Jisis Kraisi siir aposel inkamkin. Kariirin ta mi aiir miriyyamin nuan inkam nwariki bi nokmwun okwo haiginugun. Niingaka. Mi Jisis siya mi Adi Komiiyin, ti inkamin yipikin Jisisni hidninsiin idwowin ieyankin kariirin sowa nokmwun okwohaiginugun ta mi aiir miriyyam. ² Mi nomiiyauim naingwo tibmiiyim yipiki kanakar nwowim, krima whiekakarin kimiir nokboinmamaigii iikamim Jisis Kraisi siirim naingwo tibmii kaniyim nu haimii Galesia warauranim.

³ Kariir kwoin komiiyin ha naingwowi Adi Komiiyin krimiir Adin mi krimiir Biyan Inkam Komii ikin Jisis Krais kimiirin wi sowa hauuwi naingwobumbu mi iripa nongwomamair aeyam.

⁴ Jisis Krais siya krimiir Adin siir yai aiirar wakaeyokna miriigin mi siya kwoin whirua asi nwokin krimiir dimin bibiyeyim simiirsi naowim ti siyiu bibiyeyim ti nuin siir tiranim taka ti aiir nwowim simiirsi nanmaiwarkainam. ⁵ Mi dimusi rani, Adi Komii siya ti hiriinan krimiirsi tirkin, krīma siir inig iir nwoki hainanyokiyokikaemi iinokiiinokin. Ihi, yai kaimwowaiga. Iriig. ⁶ Kariir pua ini warar yopaigiya dimusi rani, kima Adi Komii siir bidi haiburgigim yipiki biya kimiir kwoin imiir niki kiyaiyin dimin kibiyin Krais siya priidiraerarkiyin kimiir biya iya siya naonama. Mi tariinanin kima siir yai kibi kibiyim yim biri kimiminkikim simiirin bidi haiburgigim mi kima ini iki yai nhirim kima ha naingwowyim yim wadiekim mi kimiirin wi sima whinkinsiis haiginuwi Adi Komii siiram sibgu wakaeyokna apim ini simiiram ninmiininkinkripkaiyim. ⁷ Mi kara kimiirin pi hinina boinkii, yaeya yai kibi nhir karamaeka yipiki wi kimiir whinkinsiis haiginuwi. Ningaka. Ini ta sasar ywowiskiya ta karar boinmauwa. Kara ti dimin taemin hiriinanin simiir asi boini. Dimusi rani, kam bibiyie nhirim kimiir kwoinim sima pridaiginugim mi sima minam naingwokim Krais siir yai kibiya nanmaiwarkainaeiya sairin sima ninkpitkiyim yai biyie nimbiyamam. ⁸ Mi krīma mi Adi Komii siir paekwosim ieya krimar niti mi kimiirin yaeya yai nini boinmauunii

mi ti yayim biya krma boinmimauum simiir hiriinan boinmimauu karam nwowi, yaeya yai nini boinmimauunii mi yipiki ti hiriinan tiri, kara ha naingwowi simiirin wi Adi Komii siya tioidwomaii mi simiirin wi paeya nikropki. ⁹ Krma ti dimin taeminim simiirin bidiyar iki boinmimauum mi tariinanin krma ini simiirar swoki boinmimauum. Mi ti iikamim yipiki kimiirim nitim mi kimiirin yaeya yai nini boinmimauuniyim mi ti yayim biya kima wakaeyim kariir kwoin komiirin ha naingwowi Adi Komii siya simiirin wi dimin biyie tir haiginuwi paeya nikropkiyam simiirin.

¹⁰ Mi kima hiriayar naingwowi ti dimin taeminim kara winkiyim mi kara boinki ikim mi iikamim wi maigimaiga kanaka nwowi. Nningaka. Kara simiirin minam boinkikin, Adi Komii siya wi maigimaiga kanakar nwoki owim. Mi kara ti dimin taeminim simiirin inkamaramar tirkiswo mi inkamim maigimaiga kanaka ha nwokiswo mi kara simiirin wi inkamaramar pi tirin wi Kraisiir mi kigna miriyan inkam kin di nwowi. friig.

Pol siya hinina nisiimauugin ta aposel miya siya miriia inkami hindanki bi nitka.

¹¹ Ti kariir nomiiyauim, kara ha naingwowi kima ina sibgu inokninkinim ta Kraisiir Yai Win Kibi airin ta kara nanaakninkii haiginuwa kimiir biya, ya ta yayia inkami kwoin airga bi prinangwo boinkika. Nningaka. ¹² Ti yai imiirin kariirin inkam nwirki bi boinmauugin mi inkam nwirki bi mi isiimauugin simiirin. Nningaka.

Yio Jisis Krai siya siya'irgin kariir nanaakninki haigin'uwin ti yai imiirin yaeya siy'u whirni.

¹³ Tiki yayim yim yai kaimwokim. Dimusi rani, kima bidiyar wakaeyim dimin bibiyeyim kara tirim biya iya kara dimin taeminim Judami iikamim sima tirim simiir napin kara dimin bibiyie kasa bi tirkin iikamim Adi Komii siir pugana saiirim simiirin. Mi kara hinina naingwokin simiirin hiriir donkwobumbuninkin iuguski.

¹⁴ Mi kariir iripa yayoyeya saiir kouwin ini kara ywowin ti yayim Juda iikam krma napiyim simiirin. Dimusi rani, kara bidiyar sibgu wakaeyokna apin dimin taeminim krmiir brougae wanwiyaeyim sima tirim iya Adi Komii siir boiniyim Adi Komii siya big nasmirwaiya simaka nwowam.

¹⁵ Mi Adi Komiiyin iya kara kariir yopiini mhinau hirar niki okaiyin siya kariirin saiirar nimbingikin. Mi mhoiya siya kariirin ha sibgu grabaigin'uwin mi siya kariirin ina boinkiyin, kira kariir mi aiir mrii. ¹⁶ Mi siya kariirin hiriirnan boinkiyin, mi siya kariirin ina yisiimauuin siir yinisim iirin mi kara wi ti yai kibi kibiyim Krai siirim wi simiir asi boinmimauuwi iki iikamim yipiki Juda iikam tani simiir pugananim simiir. Mi ta ii aiirarin kariirin Adi Komii siya yisiimauu yipiki siir yinisim iirin, kara ti dimin iiram in kam nwirniyam bi srigin kariirin siya boinmauui. Ningaka. ¹⁷ Mi kara om komii Jerusalema hiriir bi mi amkin kamim yipiki biya Adi Komii siya nimbiniim bigi bi aposel inkam nwowam simiiram simiir nini srinakiyam mi kariirin sima boinmauugiyim ti dimin imiirin. Mi

biri kimiminkikin kara ina yamsauwin nu komii Arebia hiriir om siiyin apa iikam kwisuwaki nwowiyin siir. Mi mhoiyya kara ini om komii Damaskas hiriyyar swoki amin. ¹⁸ Mi mhoiyyan biewi whoimim ha namkiyim mi kara kimidiniya om komii Jerusalem hiriir yam mi kara kimidiniya Pita siir kig yipiki kara nini owouwun mi kara nini boinuwun iiyim iuur iriyyar. ¹⁹ Kara aposel inkam nwir bi swoki kigmiminkin kara Jems siirrarar kig Biyyan Inkam Komii Krai siir nomousimin kara ti inkam iirrarar kigin. ²⁰ Mi ti dimin taeminim ti kara winkyim yim yai kaimwo imairgin Adi Komii siya ina ninokninkinin kara kimiir niksise rani.

²¹ Mi ta kara nama om komii Jerusalema hiriir saiir mhoiyyan kara hir ha haiburgigin mi kara kimidiniya nu maeyauim Siria, Silisia sowiirim simiir hiriir yam. ²² Mi taka iyya, iikamim Jisis Krai siir pugana saiirim nu haimii Judia hiranim sima kariir bi kigin mi kariir bi mi kigsibgin. Sima yayim kam ima boinim kariir hinin simiirrarar wakaei, ²³ inkamin yipiki krimiir nipimparin mi krimiir nigbumbuwin mi krimiir nisomsomaowin tariinanin siya ini Yai Win Kibiya Krai siira ini saiir boinimauuwun yipiki siya tirbuwam niki tira. ²⁴ Mi sima dimin taeminim Adi Komii siya tirim kariir simiir wakaeyim mi sima kimidiniya siir inig iir hainanki. Iriig.

2

Aposel nhirim sima kwoin whirua Pol saika nwokikim

¹ Mi biewii iuur whiiyim namkiyim simiir mhoiiyan, kara kimidiniya Banabas saikar yam om komii Jerusalema hiriirin. Mi kara Taitas siirin warar yinkin ikunam mi siya kimidiniya kriraka yinkin am. ² Kara hiriirin whisarii bi namkin kariirin Adi Komii siya nusiimaugun mi siya kariirin minam naingwokin kara hiriir namim. Mi kara hiriirin ha namin mi iikamim hapairanim simiirin ina boinmimauuwamin ta Yai Win Kibiya ta kara boinmimauuwiya iki iikamim hinda tindanim yipiki Judami pugana saiir karamaeyim simiir mi kara iikam whiekakim simiirar bi boinmimauu irkakim. Kara kamim Adi Komii siir pugana saiirim hapairanim simiir bi nwowiyim simiirar boinmimauugin. Kara minam naingwokin sima ta Yai Win Kibiya ta kara boinmimauuwa iki iikam nhirim sim, wi sima nwoki anaaninkii haiginuwim. Kara minsi nididgin dimin taeminim biya kara tirim simiirsi mi ti tariinan kara mi tirim yim wi naekak nwo rani. ³ Taitasin ti inkamin yipiki kanaka namin hiriir, yo Grikan inkamkin siya Judami pugana saiir tani mi nim krima kimidiniya ha boin sima Taitas siir miois aiir kitiyopnir haiyam tirim mi Juda hapairan inkam komii komiiyim naingwo tibmiiyim sima siir miois aiir kitiyopnir haiyam ini boriisopim Juda simiir inkamnan nwowam mi siya wi simaka iripa nwoki owim. Ningaka. ⁴ Mi nim krima ti kamim ti dimin iirin hiriinan dimusi bi boinkikim kam nhirim yipiki yaimwoni boin karamae nwowiyim sima krimiir nomiiyau nwokim mi sima Krais siir yai imiir bi sibgu wakaeyokna apkim, yim sima Taitas siir miois aiir

k̄itiyopn̄ir haiyam t̄irk̄im. M̄i t̄i kam̄im kr̄imaka nin̄i oniȳim kr̄ima b̄i n̄inokn̄ink̄ink̄im dim̄in̄in sima napiȳin. M̄i sima kam̄im dim̄in taem̄in nin̄i k̄ign̄inpr̄ionak̄iiȳim sim han̄in n̄wokim dim̄in taem̄in k̄ibi k̄ibiȳim Kraiis siir̄im r̄irm̄iia kr̄ima naingwo t̄ibm̄ii ap̄iȳim sim̄iir. Kr̄ima tariinan̄in Moses siir siȳiu kom̄ii iir̄ nwo rani m̄i kr̄im̄iir̄in w̄i siya nanmaiwarkaina rani, ȳip̄iki b̄iia Juda iikam̄im sima nap̄in. Dimusi rani, kr̄ima m̄i Kraiis J̄is̄is siya, kr̄ima in̄i nw̄iruwar ywow̄isk̄iȳim. M̄i t̄i inkam̄in kr̄im̄iir̄ k̄iyaiyam min̄in kr̄ima Mosesni siȳiuin b̄iian̄in siir nap̄im n̄im w̄i inkam̄in maeyauwa m̄i b̄iȳie m̄iriia sae nwokaiȳin w̄i si han̄in p̄i ywow̄in. ⁵ M̄i kr̄ima sim̄iir̄ yaim̄irs̄im kw̄ir b̄i swoki wakaeyokna ap̄m̄im̄ink̄im. Dimusi rani, kr̄ima Adi Kom̄ii siir yaiya k̄im̄iir̄ wokmaihaiḡin̄i uwana saiir̄in sibgu k̄igr̄iraowi m̄i k̄ima w̄i ta h̄iriinan̄ saiir̄si nwowi iki yai bibiȳeȳim sim̄iir̄ wakaeyokna ap̄im.

⁶ M̄i t̄i kam̄im hapairan̄im ȳip̄iki in̄ig kom̄ii kom̄iigak̄im m̄i iki iikam̄ n̄h̄ir̄im̄ Adi Kom̄ii siir p̄iugan̄an̄im sim̄ k̄igr̄iraowiȳim m̄i an̄ kara ha naingwowi t̄i inkam̄ kom̄ii kom̄iyȳim sima m̄i owa ya kariir̄ whwonkam̄ idan̄ ya dim̄in kom̄ii rani. Dimusi rani, Adi Kom̄ii siir whwonkam̄ idan̄ iikam̄ wh̄ekak̄im in̄i h̄ir̄ii h̄iriinank̄inar̄ nwoswow̄im. M̄i kam̄im ȳip̄iki sim̄iir̄ in̄iḡim̄ kom̄ii nwow̄im, sima kariir̄in̄ yaeya yai boin̄mauwam̄ b̄i swoki boin̄mauuḡim̄ t̄i yaȳim̄ kara boin̄m̄im̄auwan̄im̄ sim̄iir̄in̄. ⁷ M̄i sima h̄ir̄iiyar̄ ȳinokn̄ink̄in̄ Adi Kom̄ii siya kariir̄in̄ yai m̄iyȳik̄ m̄iyȳik̄ im̄iir̄ar̄ hauuḡin̄ m̄i siya kariir̄in̄ ha n̄im̄bingiȳin̄ m̄i ina ȳikropkiȳin̄ m̄i kara ina boin̄m̄im̄auwam̄in̄

siir yai imiirin iki iikamim Juda iikam tani simiir puganim simiir iikam imiir, Adi Komii siya mi imbingiya Pita siir saiir hariinan, Yai Win Kibiya Kraiis siira saiir boinmimauuwam iki iikamim Judami puganim simiirim simiir. ⁸ Adi Komii siya Pita siir whinkinsiis haiginugun siir yai kibi aiir boinmimauuwam iki iikamim Judamiyim simiir. Ta Pita siir siya whinkinsiis haiginuwa biya saiir hariinan. Mi sima bidiyar yinokninkinim kariirin Adi Komii siya nimbingin mi siyar whinkinsiis haiginugun siir yai kibi aiir boinmimauuwam iki iikamim Juda iikam tani simiir pugana saiir iikam imiir. ⁹ Mi sima ti dimin kibiyin Adi Komii siya tirkiyin kariir siir ninokninkinkiyin ti siya nimbingiyin kariir siir yai kibi aiir boinmimauuwam mi inkam komii komiiyim Adi Komii siir pugana saiirim om komii Jerusalem hiranim, Jems, Kaiapas, mi Jon, sima kimidiniya in Banabas mi kara kririir yonkwo mi ta in sima nonkwowa kririir ya min nisiimauuga sima wadie bidi ywokiyim krira ta Adi Komii siir yaiya saiirin hariiyar boinmimauuyokiyokiyamim iki iikamim nu haimii Judia hir nwowim simiir. ¹⁰ Sima kririirin ti dimin whiruwan siirarar boinkikin. Sima minam naingwokim krira hinina naingwowi krira umir simiir iikam paeprikabim nu haimii Judia hiranim simiiram hauugiyim. Mi ti diminim kara tiram naingwowim kara simiirin bidiyar tirim. Iriig.

Pol siya dimin biyeyim Pita siya tirim om Antiok simiir boininkigin

¹¹ Krīma irīpar mīriigim Adi Komii siir yai aiir boinmīmauwim mī mhōiīya Pita siya om Antiok hīr nini kīgnakiyīn hīran iikam imiir mī kara siirīn siir whwonkam idar yīk. Dimusi rani, siya tī dimīn biyīe whīrīn siir tīrkīn. ¹² Kara siirīn io whīsarii bī nwokīn tī dimīn whīruwan siya tīrīn siirsika. Biīya kam nhīrīm Jems siya nīkropkiyīm om Antioka tīriir nītam, Pita siya biīya iikamīm Juda iikam tani nae sīmaka nīdwokai aekīn. Mī mhōiīya tī kamīm Jems siya nīkropkiyīm ina yimbiniyīm om Antioka hīriir mī Pita siya iikamīm yīpīkī Juda iikamīm sīmīir pūgana saiir karamaeyīm sīmīirīn ina haiburgigim. Dimusi rani, siya pī nīdidgīn tī kamīm yīpīkīm om komii Jerusalem hīranīm yīpīkī Mosesnī yayīm biīyanīm sīm napīyīm yīpīkī ha boinīm kamīm Adi Komii siyū napīyīm sīmīir mīoīsīm yīm kītiyopnīmnr hai mī tī inkamīn siirīn io siya yo. Dimusi rani, ta nae siya naeya sīmaka saiirsika. ¹³ Mī Judami pūgana saiir iikam nhīrīm yīm ta īi aiirīn nae Juda iikam tani sīmīir pūgana saiir iikamīm nae sīmaka naeyīm mī īni ta īi aiirar yadīgniyīn. Mī sīma tī iikamīm sīmīirīn Pita saīka hīrar ywoki mī Banabas siya hīriinan kīgīn mī siya īni hīriinan siyū biyīe īirar mī apīn mī siirīn īriipi hīriinan īkī iikam nhīrīm sīmaka hīrar mī okmwīn ogig. ¹⁴ Mī kara sīmīirīn hīriinan nīnoknīnkīn sīma Adi Komii siir yai kībi aiir sībgu ap rani mī kara Pita siirīn tī iikam whīekakīm sīmīir whwonkam idar boin, nī kira Judami pūgana saiir inkamkīn mī nī kira dimīn taemīnīm Judami pūgana sīma tīriyīm sīmīir dap. Mī kira īni dimīn taemīnīm yīpīkī Juda iikam tani sīmīir pūganan iikamīm sīma tīriyīm īni sīmīir napīm. Mī ta

h̄riinan saiirsika m̄i k̄ira iikam̄im Juda iikam tani simiir dimusi boin̄m̄imauuwi, simiir kwoin̄ imiir kiyaeiyam m̄i sima w̄i dim̄in taemin̄im Judami p̄ugana saiir iikam ima napiȳim w̄i simiir nwoki ap̄im, ha? M̄i ni k̄irarin̄ t̄i dim̄in h̄riinan̄im simiir b̄i napkin̄! M̄i ni k̄ira p̄i n̄ididgin̄ Jemsni kam̄im ȳipikī kiriir nini boin̄iȳim simiirsi. Iriig.

M̄i ȳipikī Jisis siir yai imiir sibgu wakaeyokna apiȳim w̄i iikam b̄imbiuwii nwo rani m̄i simiirin̄ w̄i Adi Komii siya nanmaiwarkainaei

¹⁵ M̄i n̄im kr̄ima iikam̄im ȳipikī kr̄imiir yop̄iyȳim kr̄imiirin̄ Judami p̄ugana saiir naokainam n̄im kr̄ima iki iikam̄im h̄inda t̄indanim̄ sima h̄in̄in tani Juda iikam tani simiir p̄ugana sae karamae rani, ȳipikī ha dapiȳim iikam bibiȳe ȳipikī Adi Komii siiram wakaeyokna ap karamae nwowiȳim. ¹⁶ M̄i n̄im kr̄ima Juda ȳin̄ieȳim ina ninokn̄ink̄in̄im Adi siya ha b̄i boink̄in̄ iikam̄im wadie nwowiȳim ȳim dimuḡi nwo rani, ȳim sima Mosesni siȳuim̄ sim napkim̄. N̄ingaka. Dimusi rani, sima Jisis Kraisi wakaeyokna apkim̄. Kr̄ima Jisis Kraisi siirarar wakaeyokna apkim̄ m̄i Adi Komii siya w̄i kwoin̄ ara asi naingwowi kr̄imiirin̄ wadie. M̄i kr̄ima Mosesni siȳuim̄ siir siȳuim̄ sim napkiswo m̄i n̄im w̄i wadie di ywowi. Adi Komii siya ha b̄i boink̄in̄, inkam̄ nwirki wadiekin̄ Moses siir siȳu komii iir b̄idi sibgu ap̄im. N̄ingaka. ¹⁷ M̄i kr̄ima ha naingwowi Adi Komii siya kr̄imiirin̄ ha boink̄in̄ kr̄ima wadiekin̄. Dimusi rani, kr̄ima Kraisi siir wakaeyokna apkim̄ m̄i m̄hoīiya kr̄ima ha wakaei Adi Komii siya ini ha boin̄in̄ kr̄ima Moses siir siȳu komii iir dap m̄i w̄i siya nwoki grabaigin̄uwim̄ m̄i ȳio t̄i kwoin̄

hɪnɪnɪn yɔ mɪyɪk rani. Mɪ krɪma Moses siir siyɪ komii ɪir nikwowaisii mɪ Kraiis siiramɪn ha nɪnmiinɪnkɪnami krɪmiir grabaigɪnɪuwam mɪ tɪriiginɪn yɔ wi hɪnɪna nɪsiimauuwi, Kraiis siya krɪmiirɪn dimɪn biyɛ bɪdi tɪrhaigɪnɪuwɪn mɪ krɪmiirɪn siya bɪdi tɪrkiyɪm dimɪn biyɛ tɪramɪn. Ana tɪ yayɪm kaimwokɪm, aniya? Nɪngaka. Kraiis siya dimɪn taemɪnɪm krɪma naingwo tɪbmɪyɪm simiir bɪ tɪrbuwikɪn siya krɪmiirɪn mɪnanar whɪnkɪnsiis haigɪnɪuwikɪn krɪma Adi Komii siir yai ɪmiiram naingwo tɪbmii kɪnɪm. ¹⁸ Mɪ ta biya kara haimriiyɪugiga Moses siir siyɪ komii ɪir saeya kaimwokɪ nɪuwi mɪ mhoɪiya kara ha swokɪ ami siiram mɪ ha naingwo tɪbmii kɪni mɪ kariirɪn dimɪn whɪrkɪ kɪmbu karamae siya nwowaigɪnɪuwi Adi Komii siir whwonkam ɪdan mɪ iikamɪm sɪma wa swokɪ ɪnoknɪnkɪnkii, kara simiir bɪdiyar ɪkɪ ɪsiimauuwɪn tɪ siyɪ hɪriinanɪn mɪ an tari dimɪn biyɛkɪbiyɛ ɪirar tɪrkɪn. ¹⁹ Biya kara mɪnan mɪrii nanaekɪn Moses siir siyɪ komii ɪir napamɪn, kara ɪna nɪnoknɪnkɪnɪn kara inkam biyɛ nwokɪn mɪ kariirɪn kɪmidiniya Adi Komii siya yonkwobumbunɪnkɪn haigɪnɪu mɪ ta hɪriinan saiirsika kara asi naokɪn. Mɪ kariir ɪgsopa Kraiis siya asi nonkwokairinanaowidgɪn mɪ siirɪn Adi Komii siya yonkwobumbunɪnkɪn haigɪnɪu mɪ siya ha naonamkɪn paeyɪn hɪiiniya nɪriɔnɪnkɪnɪn siir. Mɪ tariinanɪn kariir kwoɪnɪn Moses siir siyɪ ɪir napam naingwo rani mɪ ta hɪriinana kara inkam mɪyɪk Adi Komii siir whwonkam ɪdan wi saiirsi nwo rani. Nɪngaka. Mɪ tariinanɪn kara ɪni rɪrmiiya ywokiyɪn Adi Komii siir yai ɪmiir wakaeyokna apɪn. ²⁰ Whɪsarii rani, Kraiis siya

bidi yaowin mi ti siyium biyanim kara simiir nap rani, yim bidi digiyim. Mi tariinanin dimin taeminim kara tiriyim kara kariir kwoinairgar naingwo diriraerar tani. Nningaka. Kara Adi Komii siir yinisimin Jisis siiram naingwo tibmii mi kara siiram naingwokwonanaei yipiki kariiram naingwokwonanaeyin mi kariirsi naowin mi kariirin siya whinkinsiis haiginiugin kwoin whirua Adi Komii saika nwowim. Mi ti diminim ti tariinan kara tirim kara Adi Komii siir yinisimin Jisis yipikin kariiram naingwokwonanaeyin mi kariirsi naowin kariir whinkinsiis haiginiuwam siir kirieni tirkin.

²¹ Kara ti dimin kibi kibiyim Adi Komii siya tirkiyim hinda whisarii priiywokaiyamam bi tirkim. Mi kara simiirin wi digiumii haigingig rani. Nningaka. Mi Adi Komii siya iikam imiirin ha boini sima wadiekim. Dimusi rani, sima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apkim biya Moseski si hauugiyim iikamim sim mi Krai siya wi di yiti. Moses siir siyiu komiyyin yio wi Adi Komii siir di tiri, krimiir boinam hinin, krima dimin whirki bi kimbugim. Krai siya whisarii bi naokin siya bwamkakin siya asi naokin. Krai sasairgin Adi Komii siir tiri, krimiirin siya hinin boinam krimiirin dimin whirkin bi kimbugim yio biyan siyiu komiyyin si rani. Nningaka. Iriig.

3

Kimiirin wi piki hinin dimin iki nwowaiginiuwi wadie nwowamin Moses siir yai ima iyie? Krai siir yai ima.

¹ Kima iikamim Galesianim kima iikam paipai rani! Mi kima iki kam nhirim simiir dimuam kigninkinkim kimiir kwoin imiir kiyaiyamim. Mi kima Kraisiir yai kibi kibiyim simiir bi wakaeyokna apkim, aniya? Krima kimiirin bidiyar iki boinmauwim idowiyar kima kigni hanin ta siya naonama paeyin haaniya nironinkinin si. ² Kara kimiiramim pi dimin whiruan siiraramar srii. Kima Adi Komii siir naeyuin siirin panin panina haii? Mi kima siirin ti dimin taeminim Moses siir siyu komii ieya boinim simiir wakaeyokna apim mi ha haigin, aniya? Iyie? Mi tari kima Kraisiir yai imiir wakaeyokna apkim yipiki biya kima wakaeyim? Kaimwokikaimwowim yim ini Kraisiir yayim sima simar ywowiskiyim. ³ Mi tariinanin kima biye panin panina nwokim? Adi Komii siir naeyuin kimiirin siya whinkinsiis haiginugim mi kimiir kwoinim siya kiyagim mi kima bigi biyin Kraisiir yai kibi kibi imiiramim ha wakaeyokna apkim. Mi tariinanin kima ha naingwowi kima siir dimin taemin kibi kibiyim simiiramim ina sibgu apkripkaiyim kimiir kirieniyar mi kimiir kiim ini kirieya nwokripkaiyim, aniya? Ningaka. ⁴ Mi ti dimin kibiyin Adi Komii siya tirkiyin yo dimin komii rani. Ningaka. Yo dimin komiigikomii ieyairgin. ⁵ Mi Adi Komii siya siir naeyuin kimiir dimusi hauugikin dimin kirie komii komii kimiir iikamim simiir ingar nonkwo diriraerarim? Siya ti hiriinan dimusi bi tirkin kima yayim biya Moseski si boinmimauuwim simiir wakaeyokna apkim, iyie? Mi tari minsika, kima Kraisiir yayim yipiki kima wakaeyim simiir warar mi

wakaeyokna apkim? Yim tiriiginim yim Krai
siirairgim.

⁶ Krīma ina ninokninkinim. Dimusi rani,
Adi Komii siir yayim biya profet kamim sim
winkiyim sima ti hinina winboinkikim, Ebrahim
siya yayim Adi Komii siya boinkiyim siir simiir
wakaeyin mi siya ti hinina boinki, Adi Komii
siir yayim yim kaimwowaigim mi siya boinim
siya simiirin wa tiri. Ebrahim siya ti hiriinan
naingwokin mi siya ha naingwo tibiigin
Adi Komii siiramim mi ta hiriinan saiirsika
Adi Komii siya hinina asi boinkin siya dimin
whirkin bi kimbugin. ⁷ Kima ti hiriinan siyu
kaimwowin ti kwaboinamin siir dinokninkin.
Iikamim yipiki inokinok Adi Komii siiram
naingwo tibiim kaniyim mi sima dimin taeminim
siya boiniyim simiirin ha tiri, sima simairgim
Ebrahim siirgisiir yinneyim. Dimusi rani, yim
sima Adi Komii siiram naingwokim Ebrahim
siya boina siir saiir hiriinan. ⁸ Adi Komii siya
iikamim Juda iikam tani simiirin bidi bidiniyar
ninokninkinkin sima wi simbi naingwo tibiim
Yai Win Kibi airam mi sima wi wadie simbi
nwowi. Dimusi rani, simiir kwoinim aowa aowa
hinina naingwokim Adi Komii siya ta siya boina
wi saiir hiriinanar tiri. Mi ta hiriinan saiirsika
siya biya Ebrahim siir asi boinkin siir yay
kibiyim yipiki wi mhoyiya nimbiamim mi yipiki
siya siirin hinina boinin, mhoyiya kiriirsiyin kara
iki iikam whiekakim iki omom omomim simiirin
wi yapayapa tirhaiginiuwi kiriir kirieni. Ebrahim
siya ti yay imiiram naingwo tibiim kungin mi siya
ti hinin asi boinkikin, Adi Komii siya wi ti hinina
tiri. Mi Adi Komii siya hinin asi boinkin siya dimin

whirki bi kimbangin. ⁹ Mi yipiki hinina naingwowi Adi Komii siya ta siya boina wi saiir hiriinanar tiri mi Adi Komii siya simiirin wi hinina boini, sima dimin whirki bi kimbangin ta biya siya boina Ebrahamni, Ebrahim siya dimin whirki bi kimbangin.

¹⁰ Mi iikamin yipiki ti yayim Moseski si winkiyim biya simiirar napkripkaii mi Adi Komii siya wi io simiir nwowi mi simiirin wi siya tiodwomaii. Dimusi rani, siir yai kibi kibiyim Yokwo Komii saeya boinkiyim ti hinin, iikamin yipiki ti yayim biya Adi Komii siya boinkiyim Mosesni simiir wakaeyokna api ti yokwonau hir nwokaiyim sima simiirin hiriayar wakaeyokna apswo mi hiriinan tir karamae nwowi simiirin wi Adi Komii siya tiodwomaii. ¹¹ Mi yayim Adi Komii siir Yokwo Komii aiir nwokaiyim yim ti hinina boinkim, iikamin yipiki ha naingwowim Adi Komii siya diminin siya boinin siirin wa tiri mi Adi Komii siya simiirin wi hinina boini, sima dimin whirki bi kimbangin mi sima wi Adi Komii saikar nwoyokiyokikaeyami inokinin. Mi tariinanin krima ina ninoknininim Adi Komii siya wi inkamin Mosesni siyu komiyyin biya Adi Komii si hauuwun siir wakaeyokna apim wi saiirsi niku rani, siirin hinin dimin whirki bi kimbangin. Nningaka. ¹² Mi siyuin Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyin yio saika bi namasugin. Nningaka. Adi Komii siir yayim Yokwo Komii hir nwowim yim ti hinina boinkim, ti iikamin yipiki Mosesni yayim sim wakaeyokna apim, sima simiirar wakaeyokna apkripkaii mi ta hiriinan saiirsika sima wi hiriinan asi

nwoyokiyokiii Adi Komii saikan.

¹³ Krimiiir ig̃sopa Kraiis siyar yokwokairi-nanaowid mi siya miyiknan bi nwokin mi siya ha naonamkin mi ta hiriinan sairsika siya krimiiir asi whinkinsiis haiginiugin krima Moses siir siyiu komiini yayim simiir haiburgigim yipiki Moses siir yayi ima boinim krimiir nonkwobumbuninkinam. Adi Komii siir yayi ta hinina boinka, inkam nwirin yipiki inkam nirkim nisomaowi mi paeyin hiiniya nironinkinin si ninkin irinugii, yio tiriiginin yio min nisiimauugin siirin Adi Komii siya bidi yimbiingiyin nonkwobumbuninkinamin. ¹⁴ Mi Adi Komii siya Kraiis siirin minam tirkin siya biyie nwowim mi pi naowim mi ta hiriinan sairsika ti dimin kibi kibiyim yipiki biya Adi Komii siya boinkiyim Ebrahimni dimin kibi kibiyim, yim Jisis Kraiis siirgisiirgim yim wi ikkam imiiram niti yim wi Juda ikkamim simiiram nit rani. Kraiis siya ti dimin hiriinanin siir asi tirkin mi krima ikkamim wi siir naeyiu iir nwoki haiyim yipiki biya siya boingigin siirin wi siya nikropkii mi krima ti hiriinanar naingwokim Adi Komii siya ta siya boina wi sair hiriinanar tiri. Iriig.

Mi yayim yipiki Adi Komii siya hauugiyim Mosesni yim ti yayim Ebrahimni siya hauugiyim simiir maeyau aair bi kisina onawidgim

¹⁵ Ti kariir nomiyauim, tiriiginin yio krimiir siyiu ieya. Mi inkam nwiso sowa diriyar boinkii diminin sowa tiranin siir mi sowa siirin ha winkii gavmani yokwowa sair mi mhoyia wi inkam nwirki swoki kisina haigin tani ti yayim sowa winkyim yim wi hiriyar nwoi

ti sowa wɪnkɪyɪm bɪiya sɪmiir hɪriinan. ¹⁶ Mi ti hɪriinan siyɪu kaimwowɪn, Adi Komii siya Ebrahim siir kitɪbmii boɪnkikɪn mi siir prɪnou ikɪm. Mi Adi Komii siir yayɪm Yokwo Komii hɪr nwowɪm yɪm siir yɪnɪeyɪm sɪmiir wara bi boɪnkɪn mi sɪmiir hoɪngak bi mi imbingɪn. Nɪngaka. Yɪm siir yɪnisɪm nwɪruwan siirarar nɪmbingɪn mi ti yɪnisɪm nwɪruwan yɪo Kraisi siyairɪn.

¹⁷ Kara ha naingwowi kɪma ti dimɪnɪn siir dimɪn mwokɪmwowɪn siir dɪnoknɪnkɪn. Bɪiya Adi Komii siya Ebrahim siir kitɪbmii boɪnkikɪn yɪpɪki siya tɪrana. Mi bɪewii 430yɪm ha namkiyɪm mi Adi Komii siya siir siyɪu komiiyɪn Moses siir hauu. Mi yayɪm wɪ swokɪ iɪnak rani, ti Adi Komii siya nɪmbingiyɪm mi siya boɪnmɪmauugiyɪm Ebrahimni mi sɪma wɪ hinda prɪiywokaeyam tani. Nɪngaka. Yɪm wɪ hɪriiyar nwoyokiyokiyami.

¹⁸ Mi krɪma ti yayɪm Adi Komiiki hauuwɪm Mosesni sɪmiir wakaeyokna api mi krɪma dimɪn kɪbi kɪbiyɪm Adi Komii siya nɪmbinɪm sɪmiirɪn ha haii mi tari ta kitɪbmii boɪna Adi Komii siya kitɪbmii boɪna Ebrahmnaka ya wɪ naekak nwo rani mi tariigɪna ya kaimwo rani. Mi krɪma ti dimɪn kɪbi kɪbiyɪm siya nɪmbingiyɪm sɪmiirɪn wa haii. Dimusi rani, nɪmbina yɪpɪki Adi Komii siya nɪmbingiya Ebrahimni sairsika, Mosesniya sairsi rani.

¹⁹ Mi ti yayɪm Adi Komii siya Mosesni dimusi hauugɪn? Adi Komii siya ti yayɪm iikam imiirɪn mɪnam hauugɪn krɪmiirɪn hɪnɪna nɪsiimauuwɪm ti dimɪnɪn krɪma tɪriyɪn yɪo mɪiyɪk rani, yɪo ɪni biyɪe ywowɪn. Mi Moses siir yayɪm yɪm ɪni krɪmiirar niki kɪgrɪrao krɪpkaiyɪm mi wɪ Ebrahim siir yɪnɪe

ieyar nitbudgii yipiki biya Adi Komii siya boinin inkamin. Adi Komii siya siir yayim siir paek-wosim imiir boinkikin mi yim sima simiirin Moses siir boinmauu. Mi inkam nwiruwan Adi Komii siya mi iikam ikim simiir bopwovar nwowiskiyin siyairgin mi siir yayim siya pi simiir boinkii mi yim sima pi kwoin whiruwar mi okii simiir tiramin. ²⁰ Mi Ebrahim siirin yio Adi Komii sikisiyar boinkikin ti nimbiniim siya tiranim siir. Mi ya ta iya ya bopwonau nwowan inkam kara-maeka simiir bopwonau nokwokairiowam Ebrahim siir tiram kwoin whirua siya nwokiyam ti dimin iiram. Adi Komii siya ti hinina boinkikin siya wi hindara priitirkii ti siya boinin simiirin. Mi ta nimbina Adi Komii siya hauuwa Ebrahimni ya ini ti yayim Adi Komii siya hauuwim Mosesni ini simiir kou ywowa.

Moses siir siyu komiiyin siya siyairgin krimiir kigiraowiyin krimiir nikiunamam Adi Komii siir kingiin hiriir namam

²¹ Dimuga? Mi ti yayim yipiki Moseski si hauuwim iikamim sim mi ta nimbina Adi Komii siya hauuwa Ebrahimni sima bidi yikripa? Ningaka. Mi yai kibigi nwokiswo ya iikam imiirin wi saeyar pi whinkinsiis haiginuwun iripa Adi Komii saika nwowam mi Adi Komii siya wi ha pi boinin ti iikamim yim iikam wadiekim. Dimusi rani, sima ti yai kibi imiir wakaeyokna apkim mi sima wi hiriinan nwo rani. ²² Adi Komii siir yayim Yokwo Komii sair nwokaiyim yim krimiirin ti hinina boinkim, iikam whiekakim dimin biye tirim nim krima ini paeyin uridgi nitkiyyin ini siir hiriinan ywowim. Mi ti iikamim yipiki wi

Jisis Krai siir wakaeyokna api mi Adi Komii siya simiirin wi ha boini sima wadiekim. Dimusi rani, sima hinina naingwo tibmii kani ti dimin taeminim biya siya nimbini simiirin wa tiri.

²³ Biya Krai siir yayim niki it kamae niki owim mi ti yayim Moseski si hauuwim iikamim simiir krimiirin sima kigriraokim mi krma simiir wakaeyokna apim mi ini Adi Komii siyar tirbudgiyin dimin kibigikibi iirar Krai siirin yipiki krma sibgu wakaeyokna apanin. ²⁴ Mi ti hiriinan sairsika ti yayim yipiki Moseski si hauuwim iikamim simiir krimiir kigriraowam yim min nisiimauugim krimiirin, krma miyik rani mi krimiirin min mi tirkikin krma Krai siiram niwitamim mi Adi Komii siya wi ha boini, krma dimin whirki bi kimbugim. Dimusi rani, nim krma hiriyyar naingwo tibmii kani ti digworaekwowim siya nimbini, siya wa tiri. ²⁵ Mi tariinanin Krai siir yayi kibiyim yim bidi yitkiyim mi Moses siir siyuin krimiirin siya kigrirao rani, yio bidi digiyin. friig.

Naingwo tibmii saisainga Adi Komii siir yinisisim krma nwowana

²⁶ Wim kima Adi Komii siir yinisisimkim. Dimusi rani, wim kima ha naingwo tibmii kani, dimin taeminim biya siya boinim siya wa tiri mi nim krma wi iripa kwoin whirua Jisis Krai saika nwowi. ²⁷ Mi wim kima Adi Komii siir yinisisimkim. Dimusi rani, biya iikam kimiirin yipiki iikam nirkim baptais haiginuwim, sima kimiirin Krai siir inigni baptais haiginugim mi kima iripa asi nwowi Krai saika. Mi Adi Komii siya kimiiram in wi Jisis Krai siiram siya

naingwowiya wɪ sair hiriinan naingwowi. ²⁸ Mi ta hiriinan saisika ti hiriinan asi tirkin mi tariinanin iikam kima isido whisa bi nwoko Juda piugana sima mi Juda piugan tani yim sima mi iikamim hinda whisarii mi primiriyim mi iikamim rirmiia nwowiyim yim sima mi wigkamim yim sima. Nningaka. Adi Komii siya ha naingwokin yi ti hiriinan siyuuin yo dimin komii rani. Iikam whiekakim ini hirii hiriinankinar ywowim. Dimusi rani, krɪma Krai Jisis siirgim. ²⁹ Mi kima Krai siirginuwi mi wim wɪ Ebrahim siir yinie nwowi mi ta hiriinan sairsika mhoiia kima wɪ dimin kibi kibiyim simiir asi haii yipiki Adi Komii siya nimbinim Ebrahimni siir hauuwam. Iriig.

4

Mi krɪma miyan kam Krai siirsiyar nwowi Adi Komii siir yinisimin

¹ Yai nhirim yim ti hinngim, yinisim nwirin dimin taemin whiekakim siir adin siirim yim wɪ siya haii mi simiirin wɪ siya kigriraowi mi iya siya yinisimar niki owa siya ti dimin hiriinanim simiir bi haigin, siya inkamin hinda siir adni mi whisarii primiriyin siir hiriinan nwokin. ² Mi siya ini yinisimar niki okripkaiyin mi siya iikamim simiir yai imiirar wakaeyokna ap yipiki siir kigriraowiyim mi siir dimin taeminim siya haiyanim yim wɪ ta iya siir ad ieya nimbingiya sairar nadiguwi mi siya wɪ haini haii simiirin. ³ Mi biya nim krɪma ti yinisimin siir hiriinan nwokim mi krimiirin dimin biye saeyar widnonkworinugim mi krɪma uridyu bibiyeyim mi iki dimin bibiyeyim ti nuin siirim

simiir asi wakaeyokna apkim. ⁴ Mi ta iya yipiki Adi Komii siya nimbina saeya nitkiya mi siya siir yinisim iirin ha nikropkiyin mi siya ini inkamar yimbiamin. Mi siirin wig ira saeya yaokainaki mi siya ini yayim yipiki biya Moseski si hauuwim Juda iikamim simiirar mi wakaeyokna apkim. ⁵ Siya ti dimin iirin dimusi bi tirkin siya krimiirin wi hiriinansi nwoki whinkinsiis haiginuwim mi iikamim yipiki Mosesni yayim sim wakaeyokna apim krimiirin wi saeya nwoki owaiginuim rirmiiya. Mi krma wi Adi Komii siir yinisim nwoki owim, siir yinisimin siir hiriinan yipiki wi dimin taeminim Adi Komii siya nimbim krimiir simiir haii.

⁶ Dimusi rani, wim kima siir yinisimkim, Adi Komii siya siir naeyu iir badi yikropkiyin yipiki siir yinisimin siir kwoinawu hir nwokaiyin kimiir kwoinawu waraur nwokaiyam. Mi Adi Komii siir naeyuin krimiirin yo min tirkin krma maigimaiga nwowim mi Adi Komii siir boinim, kira krimiir adgin, kira krimiir adgin. ⁷ Mi tariinanin kima wi ii praei nwo rani, iikamim yipiki maeyaua mi biye mriiya saiir hugripkiikaiyim simiir hiriinan. Nngaka. Wim kima Adi Komii siirgisiir yinisimkim. Dimusi rani, kima Kraisiir wakaeyokna apikim mi wim kima Adi Komii siir yinisimkim mi kima ti digworaekwowim Adi Komii siya nimbim krimiiram yipiki siir yinisimim, krma simiirin wa haii. Iriig.

Pol siya iikamim nu haimiti Galesia hiranim simiirsi naingwoyimyokin.

8 Biya Galesia kimiir iikamim iriipi hiriinan wim kima Adi Komii siir bi mi inokninkinkim mi ti uridyiu bibiyeyim mi dimin taemin nhirim kima naingwo tibmiyim, yim Adi Komii siir hiriinan tani. ⁹ Mi tariinanin kima Adi Komii siirin ina ninokninkinin. Mi kimar in ha ninokninkin tani Adi Komii siya kimiirgikimiirgin, kimiirin siya bidi yimbingiyim siir yinisisim nwowam. Mi ti uruwai siyaowaiyim tidiyiuni kima nikrimtio iupimpit kuukaiyiuwim kimiir widnonkworinuwim wim ini simiiram swoki akaininkirionaim. ¹⁰ Mi kima ti dimin taemin hiriinanin simiir napim mi kima hiriinar naingwowi Adi Komii siya kimiirin wi hinina boini, kima wadiekim. Dimusi rani, wim kima ii bwanim mi biewiirim yipiki biya Moseski boinim krimiir iikamim Judamiyim krima simiir napim. ¹¹ Mi kara iikam kimiiram naingwokiyim mi kara ini nididkakar ywokiyin dimin taeminim kara tirim yim wi hindara priiywokaeyami. Dimusi rani, ti yayim ti tariinanin kima wakaeyokna apim yim naekak bi nwowikim yim ini ti yayim biya kima niki apim naekak nwo karamae nwowim ini simiir hiriinan ywowim mi kima Adi Komii siirgisiiram sibgu wakaeyokna ap rani, ini ningar ywowiskiyim.

¹² Ti kariir nomiiyauim, kara kimiirin pi igao yay hinina boinkii, kima wari Moses siir siyiu komii kimiir kigriraowin siirin digiumii ti haimriiyugig, kariir hiriinan ta hindara kara mi priiyakiirirara siyiu komii siiram ninkiriona karamae nwowa sair hiriinan. Mi an kara ini iikam kimiir hiriinan ywowin, yipiki biya Moses siir siyiu komii ieya kigrirao karam nwowim simiir hiriinan. Biya kima kariirin dimin biye bi tirkim mi kara ina

ninokninkinin tariinanin kima kariirin wi kimbu rani. ¹³ Kima ina ninokninkinim biya kara biigibii kimiir waraur nita ya dimusi rani, kara maki niigin mi kariir kwoinin ha kisina haigiyin mi kara Kraisiir yai kibi kibiyim kimidiniya kimiir boinmimauu. ¹⁴ Mi dimin biyieyim kariir tirkiyim mi an kara ini makar iyyin mi kimiir kwoinin ti hinina yangwo kara miyiknan nwo rani mi kima kariiram naingwo karamae bi nwokim mi kariirin digumii bi mi haimriiyugigin. Nningaka. Mi kima kariirin hapi Adi Komii siir paekwosim iir kima haiiyin siir hiriinan haigim. Mi kima kariir haiwinim wim hapi Jisis Kraisiir nasi haigim. ¹⁵ Biya kima kara nita kima maigimaigra prasae bi kinkim. Mi tariinanin kima kariirin panina naingwowi? Kara tiriiginim iikam kimiir boini biya kara kimakar nwowa wim kima kariiramar naingwokwonanaekim. Mi kima ti hinina naingwokim, krima wi krimiir yapa yapa nhwo imiirar habaii mi krima simiirin wi Pol siir hauugii mi siirin wi sima nwoki whinkinsiis haiginuwim. Mi kimiir kwoinin kariiram naingwokwonanaeyim dimusi swoki kisina haigim? ¹⁶ Biya kima kariiram naingwokwo prasae bi kinkim mi tariinanin an kara ini kimiir sau omomnan yamwoiun. Dimusi rani, mi tari kara kimiirin yaimwowar boinkin, aniya?

¹⁷ Mi ti Judami iikamim yipiki naingwo tibmii kninim kimiir miois imiir kitiyopnimmunir haiyam tirim, yim sima nimbipai nimbipai kimiir nimbipai tiri mi sima wi kimiir whinkinsiis haiginu rani yim minam tiri kima aru kariir nwokiyim. Mi sima ti hiriinan minam tirkim

kima simiiraramar nwoki sibgu aingwo iskiyim mi simiiraramar nwoki apim. ¹⁸ Mi simiir miya wadiekiswo mi sima kimiiram naingwokiswo kimiir whinkinsiisam mi wi wadieyar pi ywowin. Hiriayar dwo! Mi sima inokinokin wadie kimiiraramar nwowi iya kara kimaka tir nwowi, yo ti hiriinan siyiuin yo miyik rani. Sima ti siyiu hiriinanin kara tirin iya kara kimaka iripa waraur nwowa mi ha tira sima saiir hiriinanar ti swoki tir. ¹⁹ Ti kariir nomiyau kibiyim, kara ini wiga yaeya yinisim nwir swoki aokainam tiriya mi saeya diriisusuwiya ini saiir hiriinan ywowa. Kara ini hikak nwowin, biya kara naingwowa kimiiram kima Krais siir sibgu wakaeyokna apam. Mi tariinanin kara ini hikakar swoki owin mi kara minam nwowi kima Krais siiram swoki sibgu wakaeyokna apim mi kwoin whirua saika nwowim. ²⁰ Kara ha naingwowi kara ini kimakar nwowin mi ta hiriinan sairsika kara ig yai paninsi boinkisi ta yokwo airin kimiirin. Kara minam naingwowi kimiir whwonkam ida nokwowim mi kimiir kwoin imiir ninokninkinim mi kara kimiirin wi ig yai boin tani kimiir whinkinsiis haiginuwamin. Mi kara ti arugi aru nwokiyin, kara ninokninkin tani kara kimiirin wi panin panina namisi whinkinsiis haiginuwi mi ta hiriinan sairsika kara kimiirin ig yai asi boinkikin mi yai hinsima asi mi boinkikin kimiirin. Iriig.

Ti niwiiyin Sera Hega sowiirin yo aknain krimiir naisiimaugin

²¹ Kara kimiir sriyam tiri, yipiki Mosesni siyiu komiiyin siir aowa nwowim mi kima ina sibgu

ninokninkin kinim ti siyiu komii siir siyiu mwoki mwowim, aniya? ²² Mi Adi Komii siir Yokwo Komiiya ya hinina boinka Ebrahim siya yinisim yinkamiyino nwisai iyio, nwirin yio wiga Hega dapiya saiirgin yipika Sera saiir mi miriyya mi nwirin yio Seranikin yipiki siir biyan wiga Hega ya mhoiyan aeya. ²³ Mi ti siir yinisimin ta wiga whisarii mi primiriyya saeya naokainain, saeya siirin whisarii bi naokainakin. Dimusi rani, saiirin Ebrahim siya nonkwonaka mi siya saika iripa piu ha nwowin mi saeya ini yinkakar ywokiya. Mi yinisimin yipiki Sera saeya naokainain saeya siirin whisarii bi naokainakin saiirin Adi Komii siya nimbingin mi siya whinkinsiis haiginugin saiirin mi Ebrahim siya iripa piu saika ha nwowin mi saeya ini yinkakar ywokiya. ²⁴ Mi ti yayim yim dimini hanin krimiir boiniyokim. Tiki wig iso yo ti kitimbii boin kwiso yipiki biyya Adi Komii siya nimbingiyo iikam imiir, yio sowiir nikriigo. Hega ya yayim biyya Adi Komii siya hauuwim Mosesni mhuu Sainai kiu hir ya simiir nikriiga. ²⁵ Tiki inig Hegan yio mhuu Sainai siir nikriigin nu Arabia hiranin. Mi om komii Jerusalem yipikin Juda iikamim simiirin mi iikamim yipiki hir nwowi ikim yim wig Hega saiirgin. Dimusi rani, Hega saeya yinisim yinkamiyin naokainaka mi siya siir yopiiya saeya miriyya wi saiir hiriinanar swoki tiri. Siya wi hinda whisarii mi miriyan inkamar mi owi. Mi ta hiriinan saiirsika iikamim yipiki Mosesni siyiu komii si napim yim saiir yinisim iir nikriigin. Sima Moses siir siyiu komii iirin minam napkim sima ha naingwokim Adi Komii siya simiirin wa nwoki boinin sima

dimin whirki bi kimbugim mi ti yayim ti sima wakaeyokna apim yim wi simiir tir tani dimin whirki kimbu karamae sima nwowam. Nningaka. Tiki yayim simiirin wi simar swoki hidi. ²⁶ Mi wiga Sera nikiuwiya ya min nikriiga yayim Adi Komii siya hauugiyim Ebrahimni ya simiir nikriiga. Saeya Adi Komii siir omin Jerusalem nikiuwiyin yipikin Mosesni siyiu komii kou siya nwo karam nwowin siir nikriiga. Yim sima siir bidi haiburgigim mi nim krima iikamim yipiki Kraisi yai kibi kibiyim sim wakaeyokna apiyim, saeya ini krimiir yopiinan ywowa mi nim krima ini saiir yinisisimnan ywowim. ²⁷ Adi Komii siir yayim yim ha boinkikim, Jerusalemni Adi Komii siir om hir nwowin yipiki wi mhoyiya nibiyami yio wi bimbuiwii nwo rani, yio wi ti Jerusalemni ti tariinan nwowin ti nu iir wi siir haiburi. Krima ina ninokninkinim tiki yayim yim kaimwowaigim. Dimusi rani, Adi Komii siir yayim Yokwo Komii saiir nwokaiyim yim hindara boiniyokim ti om whiso sowiir nikriiyo yo ti wig iso owa. Ya hinina boinka,

kira ta wig pioa yipiki biya yiniekak niki o karamae nwowa, kira maigimaigar dwoki! Kima kairwao boinki mi yayia whipani hanin damai kimiir wiga yipiki biya yinpiugak nwo karam nwowa mi yinisiim naokaini kimpipisu hai karamae nwowa saiiram. Yipiki wiga saiir kamki sopkiya saiir hiriinan nwowa saeya wi yinisiim kasa kasa swoki iyio rani mi saeya wi wiga kamkak nwowa wi saiir haiburi.

²⁸ Ti kariir nomiyauim, Aisak siya Ebrahim

siir yinisimkin. Dimusi rani, nimbina Adi Komii siya boinkiya siir saiirsika. Mi ti hiriinan siyiu kaimwowin nim krıma Ebrahim siir yinisim asi mi owi. Dimusi rani, ti yai imiirsika. ²⁹ Mi biya yinisimin Hega saeya naokainain yio. Dimusi rani, saiir kamın irıpa piı saıka nwokın, siya yinisim yinkamiyinın yipiki Adi Komii siya whinkinsiis haiginıuwın wig pioa nınga Sera nıkuwiya saiir saeya naokainam siirın siya siyiu miıyıknan bi tirkin. Mi tariinanın ta ii aiirın iikamım yipiki Mosesni siyiu si napım sima krimiirın miıyıknan bi tirkim yipiki Adi Komii siir naeyıu siir haiyım biya yinisim yinkamiyin biyieyin siya tira yinisim miıyık iir saiir hiriinan. ³⁰ Mi yayım Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiir nwokaiyım yım hiriyar boinkım? Yım ha boinkım, warı wiga hinda whısarii miı primıriiya saiirın ti nhınikriropki saiir yinisim yinkamiyinın saıka. Mi saiir yinisimin yio adın siir digworaekwowım wı wara hai rani, ti yinisimin yipiki biya Adi Komii siya nımbingiyın wiga saiir whinkinsiis haiginıuwam saeya naokainain saıkan. Mi kima ti yai bibiyeyım simiirın digıumii haimriiyıugig, ti kamım sima boınım hıniın, kimiir mıois imiir kıtiyopnır haiyam. Yım ti yayım kimiir kwoınım wı sima tirbuwi, inkamın maeyaua miı biyie mırıiya saiir hıugrıpkıikikaiyin siir hiriinan. ³¹ Ti kariir nomiiyauım krıma wiga yipiki whısarii miı primıriiya saiir yinisim tani mi krıma yayım biya Isrelmi iikamım simiir widnonkworınuwa simiiram kipi nıkirıona wiga yipiki hinda rırmıiya nwowa ini saiir yinisimnan ywowım. Krıma hiriyar naıngwo tıbmii kını Adi Komii siya

wa tiri biya siya boina sair hiriinan. Iriig.

5

Nim krīma iikam rirmīya nwowan iikamkim mi krīma wī rirmīya hiriīyar nwokrīpkaii

¹ Krīmiirīn Kraiis siya bīdi kiyaiyīm yaiyīm biyanīm simiirsi, simiir haiburgigīm mi nim krīma ini iikamīm yipiki maeyau biyieya mi biyie miriīya sair hir hūgrīpkīkīkaiyīm mi hir ha haiburgigīm ini simiir hiriinan ywowīm, krīma ini rirmīya ywokiyīm mi tariinanīn krīma ini wadiyar ywokiyīn mi ini Adi Komii siir kwoin iirrarar napiskiyīm. Mi kimiir kwoinīm kirie dwo, iikamiyam kipi kiwaki kimiir swoki kiyaiyamīn ti dimīn hiriinanīm simiir napam iikamīm yipiki maeyauwa mi biyie miriīya sair hir hūgrīpkīkīkaiyīm sair hiranki ntiyīm whisarii mi priimiriīyīm ini simiir hiriinan ywowīm.

² Ti dimīn taeminīm simiir wakaeki. Kara Polkin, ti hiniina boinkiyīn. Mi kima kam nhirmīyam kiwakii kimiir miois imiir kitiyopnir haiyīm mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya wī hiniin asi boini, kima wadiekīm mi ti dimīnīn Kraiis siya tirīn kimiir whinkinsiis haiginiuwam mi kimiir sibgu grabaiginiuwam yīm wī kimiir whinkinsiis haiginiu rani mi Adi Komii siya wī ta hiriinan sairsi boin tani kima wadiekīm. Niingaka. ³ Kara kimiirīn kaimwowar swoki boinkii. Tiki kamīm yipiki kam nhirmiyam kiwakiyīm simiir miois imiir kitiyopnir haiyīm mi tari Adi Komii siya wī ha boini simiirīn sima dimīn whirki bi kīmbugīm. Mi sima iki siyū komii whirīn siir yai imiir wakaeyokna ap biya Moseski

si hauugiyin Juda iikamim sim. ⁴ Mi kima iikamim yipiki yayim Moseski si hauuwim iikamim simiir, simiir wakaeyokna api mi Adi Komii siya wi ha boini sima dimin whirki kimbugim mi Kraiis siirin digumii bidi haimriiyugigin. Mi kima dimin kibiyin Adi Komii siya priihauuwun siirin digumii bidi haimriiyugigin mi siya kimiirin wi swoki whinkinsiis haiginiu rani. ⁵ Mi nim krma iikamim ti tiranim nim krma Adi Komii siir naeyuin siir kirieni nwowi, yipiki krmiir whinkinsiis haiginiuwiyin. Mi nim krma hinin hinina naingwowi tiriiginim Adi Komii siya boinim yim kaimwowaigim. Mi siya wi siya boinim wi hiriinanar tiri. Mi nim krma siiramar kaoraraowi siyar boinim krmiirin hinin krma dimin whirki bi kimbugin. ⁶ Mi krma Jisis Kraiis siir siyiu iir napi mi krma krmiir mois imiirin ha mi kitiyopnar haiiga wandi mi simiir mi kitiyopnar hai karamae mi owi, yo dimin komii rani mi yo wi krmiir whinkinsiis haiginiu rani mi wi Adi Komii siir tir tani siya krmiirin hinina boinim krma dimin whirki bi kimbugim. Mi yo dimin komiigi komiyyin yo ti si mi krma Adi Komii siiram sibgu aingwowi mi krma wi nwirni irniyam nwoki aingwokwonanaeyim mi wi dimin miyyik miyyik imiirrarar niki tirim.

⁷ Mi biya kima Kraiis siir yayi imiirin wadiyar niki wakaeyokna apkim mi tariinanin kima kimiir kwoinim dimusi kintinuwi. Mi kima siir yayi imiirin wi ti priei wakaeyokna ap rani? ⁸ Adi Komii yipikin kimiir nimbingiyin siir wakaeyokna apam kimiirin siya tirikikin siir yayi aiir wakaeyokna apim. Mi ta hiriinan saiirsika ta yayi ta kamim

yipiki kimiir niksisaeyim yim yayim yim Adi Komii siya bi hauugim simiirin. ⁹ Mi hu nasin siir nauin yio komii rani mi kira siirin sibgu sibgu hai karamae nwowi mi siya ha mimbirgii mi ti kip whiekakim simiirin wi siyar niinopkii mi iikamim wi siir nae rani. Mi dimin biyie biyieyim yipiki kima napiyim yim dimin komii rani mi mhoiia ti dimin kibiyin ti kima napim wi siya tirbugi. ¹⁰ Kara hiriyar naingwowi Biyan Inkam Komii siya wi kimiirar kinsis haiginuwi mi kima ti yayim biya kara boinmimauuwim simiirin wi yaeya naingwo rani mi ti iikamim yipiki kimiir kwoin imiir kiyaiiyim, simiirin wi Adi Komii siya nonkwobumbuninkini dimin biyieyim sima tirim simiirsi.

¹¹ Iikam nhirim yim hinina boinikim, ti iikam imiir kara nowomwarkaiyuwin siyuin simiir mois imiir kitiyopnir haiyam mi kara ti hiriinan siyuin tirkiswo mi sima kariir dimusi swoki onkwobumbuninkini? Mi kara ti hiriinan nisiimauugiswo mi sima wi kariir di tirbuwi. Dimusi rani, kara simiirin Jisis Krai siya naowa paeyin hiiniya nironinkinin si saiir nisiisiimauugin. Mi ta hiriinan saiirsika sima hindara asi nanaakim. ¹² Kariir kwoin komiyyin ha naingwowi tiki iikamim kimiir kwoin imiir kiyaiiyim mi kimiirin siyu mwoni nisiimauu karamae nwowiyim tiriiginim iikamim naingwo tibmiyyim kimaka nwowim, yim sima kimaka kipi namasu yim arugi aru dwo.

¹³ Ti kariir nomiiyauwim, kimiirin Adi Komii siya bidi yimbinim waridimin biyie biyieyim yipiki kimiir kwoin ima napim simiir haiburgigim

inkamın maeyau biyieya mi biye mırıiya saiir hıugrıpkııkıkaiyın mi hır ha haiburgigiyın siir hırıinan. Kima sibgu sibgu dwo kımıirın Adi Komii siya bıdı kiyaiyın ti dimın biyieyım simiir hırankı mi kima kımıir kwoın imiirın kipi kiwaki ti dimın biyieyım nuanım simiir swokı apım. Kımıirın ti dimın biye biyieyım simiir hırankı bıdı kiyaiyım mi kima ırni nwrni dinan whınkınsiis ankınsiis dimın kibi imiiram napam. Dimusi rani, kima ırni nwrniyam ninan aıngwokwokım. ¹⁴ Mi Moses siir siyıu komiiyın siirgısiir siyıu komiiyın siir yaimwokıyaimwowım yım ti hınına boınkıkım, kira iikamım kırıir omaka kingiin waiyım simiiram naıngwokwowiyım, kıramar naıngwokwowiyım hırıinan daıngwokwo. Mi kira ti hırıinan dimın imiir napi mi mhııya kira wı dimın kırıeki kırıeyın ti siyıu komii ieya boınmauwın wı siir nwokı apım. ¹⁵ Mi kima, kima kımar nınkınwaomwarkıı boını mi kima kımar nınıinansaowi mi kima wı mıtıraona kımasiyar, wım wı kima kımar pı tırbunaeisi. Mi iikamım yıpıki yai nınkınwaomwarkıı boınıyım mi yaii mın nınıinansaowiyım yım ini niimauan wraısu biyieyım wraısu mırısıma saiırsı nınıiyım ini simiir hırıinan ywowım. Wım wı kima kımar swokı onkwobumbunınkınaei ti niimauan wraısu biyieyım simiir hırıinan sıma sıma nımpiwomwıtıyım. Iriig.

Adi Komii siir naeyıuın dimın mıiyık mıiyık siyar tiri mi kımıir kwoınım pı dimın biye biye tiri

¹⁶ Kara ti yayım kımıir boınkıkım Adi Komii siir naeyıuın siiram kiwaki kımıir whınkınsiis haıgınıuwım mi kima wı Adi Komii siir yai imiir

nwoki wakaeyokna apim mi wi hiriinan saiirsi
 nwowi kima wi ti dimin taeminim kimiir kwoin
 ima naingwowim wi simiir nap rani. ¹⁷ Kara
 ti yayim kimiirin dimusi boinmauu rani, dimin
 taeminim kimiir kwoin ima naingwowiyim yim
 ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyu ieya
 naingwowiyim yim sim tani. Mi dimin taeminim
 Adi Komii siir naeyu ieya naingwowiyim yim ti
 dimin taeminim ti iikami kwoinki naingwowiyim
 yim sim tani, yim ini sau omomnan ywowim
 kimiir kwoinim hinda tinda simar kiyaiyokiyokiii.
 Mi tiriiginim kimiir kwoin imiir kiyaiiyim mi kima
 diminim kima naingwowiyin siir tiram paninsi
 yaingwosi. ¹⁸ Mi kima Adi Komii siir naeyuin
 siiram kiwakii, kimiir kigraowam mi kimiir
 boinam diminin siya naingwowin kimiiram siir
 tiram mi kima wi Mosesni siyu komii siir yai imiir
 nap rani mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya wi
 ha boini kima dimin whirki bi kimbugim.

¹⁹ Mi dimin taeminim iikamim simiir kwoinki
 tirim, krima simiirin bidi sibgu inokninkinim
 yim ti hinngim, iikamim hi priinanaeyim mi
 siyu biyeyim idowiyar pridiraerariyim. ²⁰ Mi
 uruwai siyaowaini inig hainaniyim mi nop
 min nanaowiyim mi io nhirmaka nwowiyim
 mi yai min prinini priininiyim mi dimin
 taemin haigipraprakaiiyim mi yai bibiyie
 boiniyim mi iikamim dimin taeminim sima
 sima haiyamar naingwonaeyim mi kwoin
 bibiyie naingwowiyin mi isid ninikrimkripiyim.
²¹ Mi dimin taeminim iikam nhirki nonkwowiyim
 simiiram naingwowiyim mi op biyieya
 kwiyaeha whaowaeiya sae mi kwiyaeyim
 mi mwai

bibiyeyim sim mi waowiyim mi dimin biyie biyie nhirim ti hiriinanim simiir hiriinan ikim. Biya kara kimiir bidiyar iki boinmauwun mi tariinanin kara kimiirin pa swoki boinmauwu. Yipiki ti hiriinan siyu iir tiri, yim wi Adi Komii saika nwo rani, biya siya nimbina saiir hiriinan.

²² Mi dimin taeminim Adi Komii siya siir naeyu ieya whindiraerariyim iikam imiir yim tisirim, iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwokwonanaeyim mi iikam nhir ikim, yim wi maigimaiga nwowi, simiir kwoinim wi wadiyar nwowi, yim wi io nwoisauu rani, yim sima iikam imiirin wi wadiyar tirhaiginuwi mi iki iikam nhirim simiirin wi hindara pridiraerari, sima biya sima boinim simiirar swoki tiri.

²³ Mi sima iikam nhirmaka wi kimbu rani mi yim sima wi simiir kwoin imiirar kigiraonaei. Mi krīma ti hiriinan dimin imiir tiri mi Moses siir siyu komiyyin yo wi krīmiir boinhuriyū rani. Nīngaka. ²⁴ Mi iikamim Krai Jisis siirim yim ti iikamim ini Krai saika naonan ywowim paeyin hiiniya nironinkin si mi ti nuin siir dimin biyeyim simiir kwoinuin wi sima nwokaikripkai rani. Mi ti dimin biyeyim tariinan tiram sima naingwowim yim bidi iyopgrirmigiyim mi sima wi hapair swoki o rani. ²⁵ Adi Komii siir naeyuin krīmiirin siyar ninkiamasu haiginugin Adi Komii saikan mi krīmiir kwoinim siiraramar kiwaki siyar kigirkakim ti digworaekwowim simiirsi.

²⁶ Mi krīma krīmiir inig imiirar kipi hainana, hinin krīma inkam komiigim mi krīma iikam nhirmi kwoin kipi kiyopsibgi io sima nwowamin mi krīma kwoin bibiyie irni nwirni diminim

simiiram kipi naingwo, iki sima tiriiyim. Niingaka. Iriig.

6

Kima kimiir nomiiyauwim simiir whinkinsiis dimin taeminim sima tiriiyim simiirsi

¹ Ti kariir nomiiyauwim kima ha kigi inkamin ti dimin biyie tirin mi wim kima iikamim yipiki Adi Komii siir naeyiu ieya kigriraowim kimiir kwoinim kima siirin kipi kimbu haiginu mi ti inkamin siir dimin biyie imiir sibgu tirhaiginu mi siir whinkinsiis haiginu ti dimin kibiyim biya siya niki apim simiir swoki apim. Mi kima kimasiyar mintaraona mi kimiir kwoinim kimasiyar kintimtununa. Mi iya kima ti inkam iir whinkinsiis haiginuwiyim kima mintarao. Dimusi rani, diminin wi kimiir kwoin imiir kiyaii mi wi kamiiram kinankiwi dimin biyie tiramin.

² Kima irni nwrni dinan whinkinsiis ankinsiisna dimin biyie biyeyim mi dimin taeminim yipiki kimiir bopwo waraur nimbiamiyim simiirsi mi ti hiriinan sairsika ti hiriinan siyuin siirsikin kima wi Kraiis siir yai imiir wakaeyokna api siya boinim hinin, kima irni nwrni dinan whinkinsiis ankinsiis. ³ Kara hinin minsi boinkin iikamim yipiki hinina naingwowim sima inigakim mi inkam nhirmi whinkinsiis karamae nwowiyim yim sima simar swoki iksisaenaai, ha niki aingwowim nhirmi kouwin ini sima ywowin mi yim sima ini niinga ywowim. Yim sima ini niingar ywowiskiyim. ⁴ Iikam kima, irira nwoniran kima diminim kimar tirim simiir daingwo. Mi sima wadieki niuwi mi kima wi maigimaigra haini

dwo. Dimin'in iikam nħirkim tiriƳin simiir'in, dimin'in kima tiriƳin saika hid. ⁵ Kima ti hin'in kipi tir. Dimusi rani, mhoiƳa irira nwonira kimiir'in wi Adi Komii siya srii kima ti dimin hiriinan'in kima tir'in siir dimusi tirk'in mi siya simiir'in wi yapa yapa hidi.

⁶ Mi ti iikamim yipiki nitim mi yipiki boinmimauuim mi simiir'in Adi Komii siir yai kibi kibi imiir nisiimauuim mi sima dimin taemin nħirim simiir hauu mi simiir'in simiir kigrirao.

⁷ Kima kimar kipi swoki iksisaena. Mi kima Adi Komii siir'in dimin whir kipi swoki iksisae. Mi dimin taeminim yipiki iikam ima tirim sima mhoiƳa wi wadiƳeya namisi haii simiirsƳiƳin, iyie? Wi biƳie haii iƳa Adi Komii siya iikam imiir hidana. Yio ini inkam'in yipiki numiran sasae ya ninkiniƳin ini siir hiriinan ywowin. Mi siya dimin miƳiƳik miƳiƳik imiirara ninkini mhoiƳa siya wi dimin kibi kibi imiirarar mi haii. Mi siya dimin biƳieƳim sim ninkini, nombwi min hin'inim mi dimin taemin nħir ikim mi mhoiƳa simiir ningugu haii mi siya wi dimin biƳie imiirarar ningugu haii. ⁸ Mi iikamim dimin taemin biƳieƳim simiir kwoinkar naingwo tiri mi mhoiƳa ti simiir kwoin biƳieƳin simiir'in wi biƳie siyar swoki ohaiginuwi yim ini ti inkam'in yipiki nombwi ninkin'in siir numir aair ini siir hiriinan ywowim. Mi iikamim yipiki dimin taeminim Adi Komii siir naeyu iƳa boinim simiir, simiir napim, mhoiƳa simiir'in wi Adi Komii siir naeyu iƳa whinkinsiis haiginuwi hiriƳar nwoyokiyokikaeyamam. Tiriiginim yim ini inkam'in dimin miƳiƳik sibgu inkiniƳin siir numir aair ini siir hiriinan ywowim. Mi mhoiƳa

sima wɪ dimɪn mɪiyɪk mɪiyɪk ɪmiirar nɪngugu haii. ⁹ Dimɪn mɪiyɪkɪm kɪra tɪriyɪm sɪmiirɪn hɪndara kɪpi kɪiyɪkɪk mɪrii kɪma ɪnokɪnɪnokɪn sɪmiirar tɪrnanae. Mhɔiɪya ɪiya Adi Komii siya nɪmbina krɪmiir dimɪn mɪiyɪk mɪiyɪk ɪmiir haiyam mɪ krɪma wɪ pɪu mɪnkɪn kɪpi piyao tɪ dimɪn kɪbi kɪbiyɪm sɪmiir tɪrsiyɪn. ¹⁰ Mɪ krɪma ɪnokɪnɪnokɪn tɪ nu ɪiirar niki okɪpkaɪiyɪm krɪma iikam ɪmiirɪn sɪbgu tɪrhaigɪnɪu mɪ tɪ nomɪiyauɪm yɪpɪki Adi Komii siir yai kɪbi ɪmiir wakaeyokna apɪm, krɪma sɪmiirɪn sɪbgu sɪbgu tɪrtatao haigɪnɪu. ɪriig.

Pol siya Jisis siiram maɪrgɪmaɪrgakɪn yɪpɪki biɪya paeyɪn hɪiniya nɪrɪonɪnkɪnɪn si naowɪn

¹¹ Kɪma whiekakɪn ta Yokwo Komiiya kara wɪnkiya saiir bɪdi kɪgɪm yɪpɪki kariir ɪngar nonkwo wɪnkiya. ¹² Mɪ tɪ kam hɪriinanɪm tɪ kɪmiiram tɪriyɪm kɪmiir kiyaiyam kɪmiir mɪoɪs ɪmiir kɪtiyopnɪr haiyam yɪm sɪma mɪnam naɪngwowi Juda iikamɪm sɪma sɪmiir niki boɪnɪm hɪniɪn sɪma ɪnkam wadiekɪm, kɪya yɪm ɪni nɪngaka ywowɪm. Mɪ tɪ siyɪuɪn mɪoɪs kɪtiyopnɪr haiyɪn yɪo dimɪn komii rani. Jisis Kraisi siya krɪmiir dimɪn biyɪe ɪmiirsi naokɪn mɪ ta siya nanmaiwarkaina krɪmiir sasairga dimɪn komiigɪkomiiya. Mɪ yɪm sɪma Juda iikam ɪmiirsi nɪdidgɪm sɪma tɪosi sɪmiirɪn. Yɪm sɪma Juda sɪmiir kam ɪmiir nɪksisaekɪm, sɪma sɪmiirɪn wɪ kwoɪn bibiyɪe pɪ naɪngwowisi. Mɪ ta hɪriinan saiirsika, yɪm sɪma kɪmiirɪn siyɪu mwoni panɪnsi yɪsiɪmauusi. ¹³ Mɪ tɪ ɪnkamɪm yɪpɪki sɪmiir mɪoɪsɪm kɪtiyopnɪr haiyɪm yɪm sɪma Moses siir siyɪu komii siir yai ɪmiir bɪ napkɪm. Yɪm sɪma mɪnaramar

naingwokim kimiir miois imiir kitiyopnir haiyam mi sima wi inig komiigak saiirsi niki owim Juda iikamim simiirsiyin mi sima wi simiir inig imiir nwoki hainanim. ¹⁴ Mi an kararın, an kara Jisis siiraramar naingwo iskiı yipiki paeyin hiiiniya nironinkının si naowin mi. Dimusi rani, an kara naoni pıunan ti siirsi nwokin yio tiriiginin yio dimin whoımoni rani. Ti nuın siir tiran digworaekwowim yim wi kariir kwoın iir kiyai rani mi ti digworaekwowim yipiki ti nuan iikam ima napiyim mi ti digworaekwo hiriinanım kariir nwowim yim bıdi yaonamım mi bıdi inangrirmii iuguskiyim. Mi kariir kwoının ti hiriinan diminım simiir wara swoki aingwomımın tani. ¹⁵ Kimiir mioisim inkamka kitiyopnir haiga wındi mi sima mi kitiyopnir hai karamaeka wındi, yio tiriiginin yio dimin komii rani mi yio wi iikam imiir whinkınsiis haiginıu rani. Adi Komii sasaıgın iikami kwoın kisina haigiıyin yaeya wadieki wadie nwokiyam. Yio tiriiginin yio dimin kaimwokikaimwo inig komiigak ieyairgin. ¹⁶ Kara ha naingwowi tiki kimiir iikamım yipiki ti yayım kara niki boınmımauuım simiir napım mi ti iikamım hında tıdanım Isrelmiyim yipiki Kraıs siir yai kibi imiir sibgu wakaeyokna apım mi Adi Komii siya kimiirın wi naingwobumbu aiir nısiımauuwi mi wi dimin kibi iıırar mi sibgu tirhaiginıuwi mi kima wi irıpar mi ongwomamair aei.

¹⁷ Mi tariinan mi mhoııya iriipi hiriinan kara pi boriisopi inkam nwrki hınına boınım kara ti aposel inkamın Adi Komii siya bi nımbingın. Dimusi rani, kariir pıua hanwhie hanwhie

kasa nwo rani mi tiriiginim yim kimiirin hiniin
nisiimauugin kara ti inkamin yio ini Jisis Krai
siirgisiirarar ywowiskiyin.

¹⁸ Ti kariir nomiyauim. Kara ha naingwowi
kimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siya
bidi hauuwun kimiir kwoinim siir naingwobumbu
aeya ya yai kaimwoki kaimwo aeyairga. Iriig.

Yai Win Kibiya
The New Testament in the Sepik Iwam Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Sepik Iwam long
Niugini

copyright © 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sepik Iwam (Iwam, Sepik)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

5350dc83-93b2-5000-9c98-dcdb728ba84f